

Denne fil er downloadet fra
Danmarks Tekniske Kulturarv
www.tekniskkulturarv.dk

Danmarks Tekniske Kulturarv drives af DTU Bibliotek og indeholder scannede bøger og fotografier fra bibliotekets historiske samling.

Rettigheder

Du kan læse mere om, hvordan du må bruge filen, på *www.tekniskkulturarv.dk/about*

Er du i tvivl om brug af værker, bøger, fotografier og tekster fra siden, er du velkommen til at sende en mail til *tekniskkulturarv@dtu.dk*

Hetsch 1897

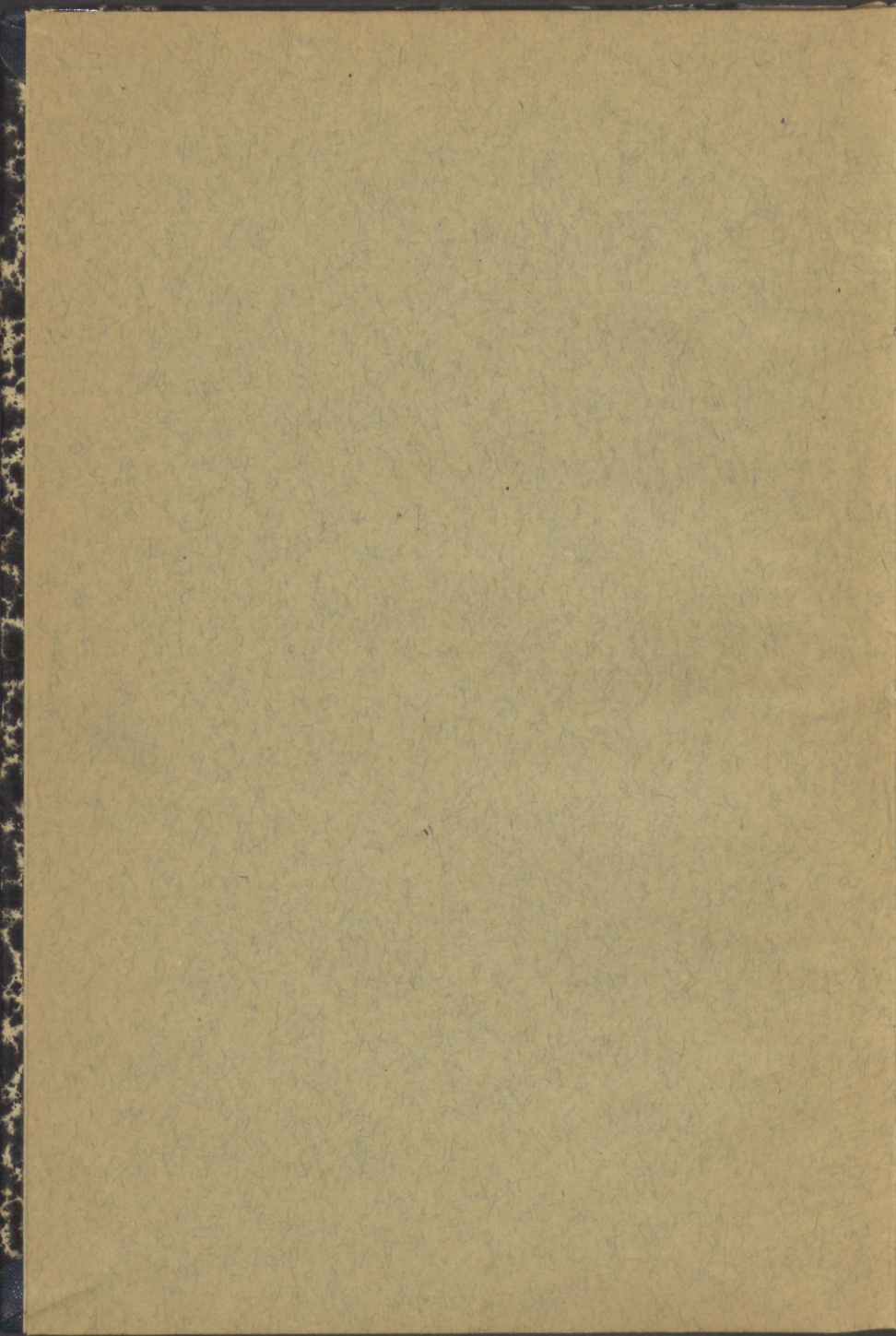
WZL

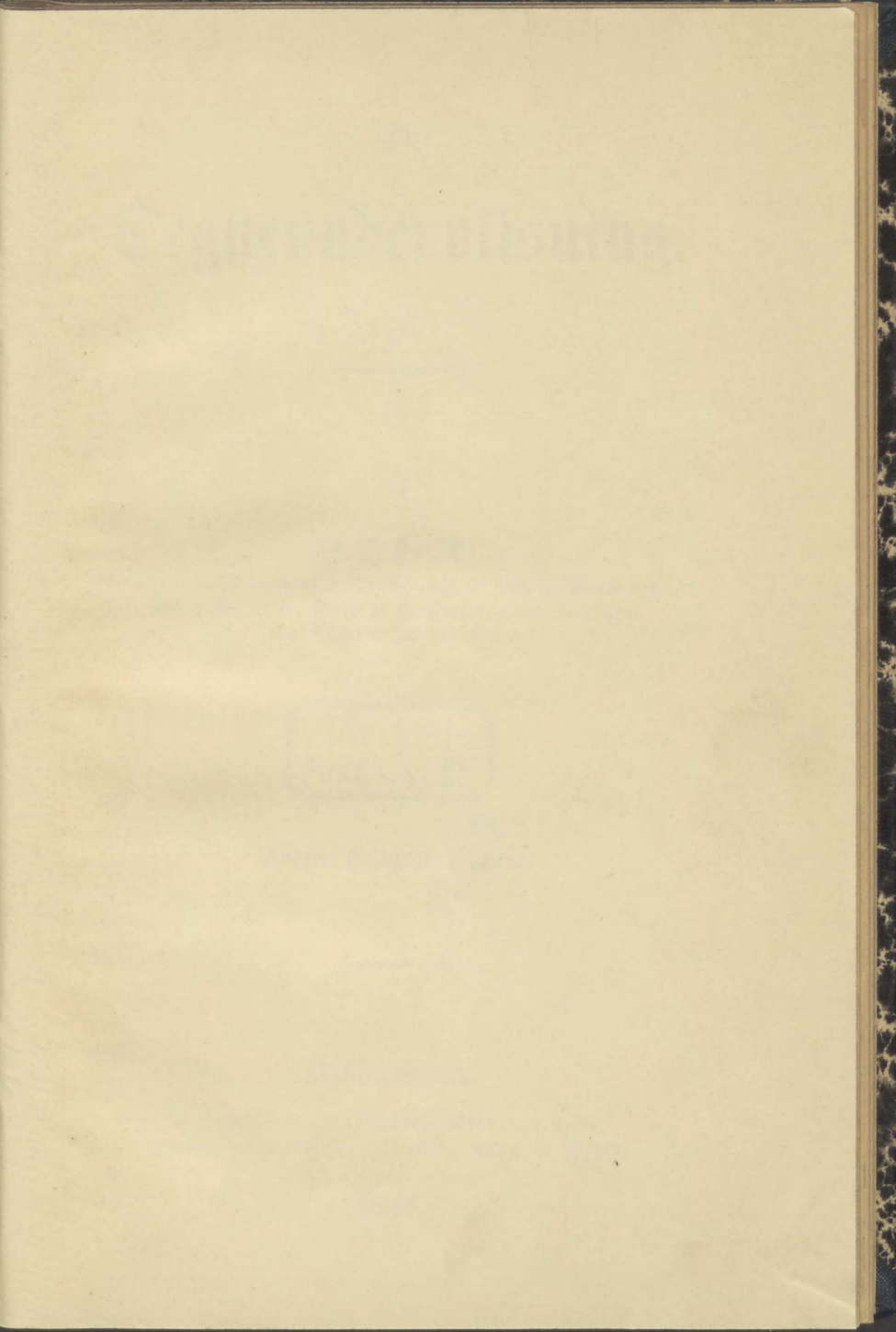
741

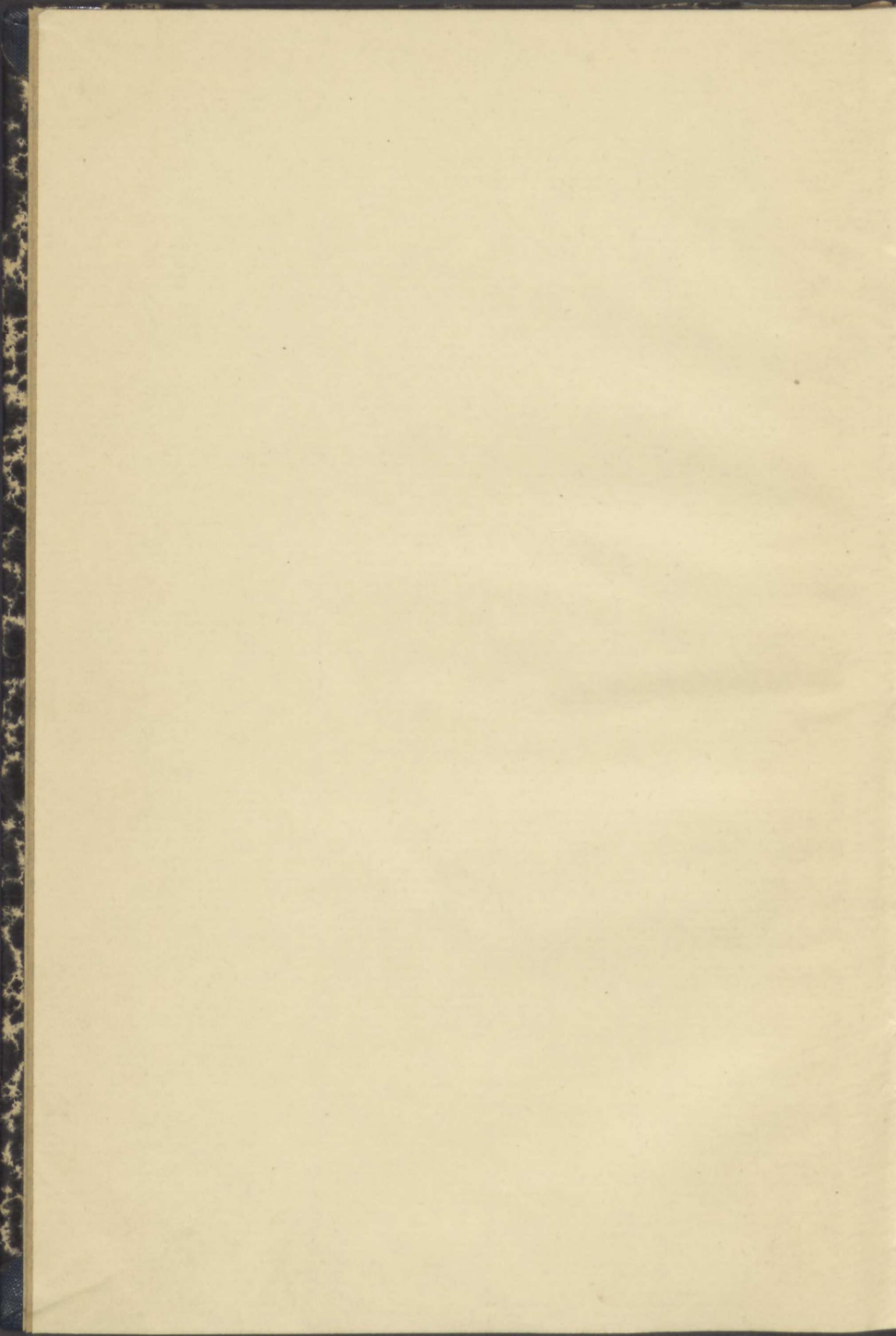

1847.

9-5.

Om

Tegneunderviisning.

---

af

G. F. Hetsch,

Professor i Architecturen og Perspectiven ved det kongelige Academie for de
fjendte Kunster ic., Ridder af Danebrogen og Danebrogsmand
samt Ridder af Jernkroneordenen.

Anden forøgede Udgave.

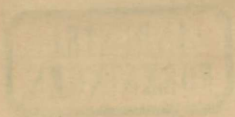
Kjøbenhavn.

I Commission i den **Gyldenløffe** Boghandlung
og faaes tillige hos **Dr. Neitzel, Bing og Meyer.**

Trykt hos Bianco Lunos.

1847.

© Copyright 1917

Printed in the United States of America

Published by

McGraw-Hill Book Company

1917

Forord.

For fjorten Aar siden udgav jeg et lidet Skrift „om Tegneunderviisning, hvoraf der i 1836 hos Perthes og Besser i Hamborg udkom en af Architect Chateauneuf foranstaltet, og med en Indledning fra hans Haand ledsaget tydsff Oversættelse, hvilken, naaget flere Utydeligheder i samme, nød den Gre, at blive meget fordeelagtig bedømt i en 1839 i Erfurt udgIVEN Brochüre af en Herr Bräuer, Tegnelærer ved forskjellige offentlige Underviisningsanstalter i Breslau.

Da nu det første Dplag af dette Skrift er udsolgt, og Interesfen for den deri omtalte Gjenstand jo længere jo mere synes at finde Indgang hos det dannede Publikum, troer jeg, at tjene selve Sagen, ved at ledsage denne anden, noget omarbejdede Udgave med en Oversættelse af Chateauneufs ovennævnte Indledning, samt at slutte den med Herr Bräuers Bemærkninger ved og Tilfætninger til hiin tydsffe Udgave, og endelig at vedføie en Fortegnelse over nogle herhenhørende Elementarværker, Fortegninger og Apparater, som siden hiin Tid hos os ere bleven udgivne og anvendte deels af mig selv, deels af Andre, som i en lignende Retning have stræbt at virke for Tegnekunstens hensigtsmæssige Udbredelse i de forskjellige Kunst-, Industries og Haandværks-grene.

Denne Forøgelse af nærværende Udgave, i Forbindelse med en rigtig Afbenyttelse af de her angivne Hjælpeidler, vil ikke alene give mit eget Arbejde en forøget Værdie, men tillige bidrage til, at det hidtil disponible Underviisningsapparat vil erholde en saa meget større Grad af Gavnlighed, jo mere dets Anvendelse lettes, og dets Brugbarhed erkjendes.

Charlottenborg, i Februar 1847.

Forfatteren.

Chateauneufs Indledning.

Man fortæller, at Michel Angelo, Skaberen af storartede Malerier og Billedstøtter, ved Udførelsen af de sidste, ofte skal have forbugget sig, det vil sige, at det er håndet ham ved Arbeidets Begyndelse, at have borttaget formeget paa et eller andet Sted af Stenen. Der haves endnu Arbejder af ham, som paa Grund af saadanne Feil ere blevne liggende, og selv hans fuldendte Værker vise hist og her Spor af sige tekniske Mangler. Nu lade Billedhuggerne, forinden de selv lægge den sidste Haand paa deres Statuer, dem forberede i det Grove af dertil øvede Steenhuggere, omtrent $\frac{1}{4}$ Tomme tykkere end deres Modeller, og en Forhugning er her ligesaalidt at befrygte, som ved et Gesims, der udarbejdes af en duelig Haandværkspvend efter en opgiven Chablon. Overførelsesmetoden af Modellen i Stenen bestaaer, som bekendt, deri, at man tænker sig Modellen indesluttet i en Cubus, som bliver antydet ved Hjælp af Snore, og fra hvis Sider man udmaaler den Steenmasse, som skal borttages fra hvilketjombest Punkt. En Fremgangsmaade, efter hvilken dette Forarbejde kaldes at sætte i Puncter eller punctere. Denne Sikkerhed ved Udførelsen af Billedhuggerens Arbejder hos de Nyere har ogsaa fundet Sted i Oldtiden, sandsynlig ved Hjælp af de samme Midler; thi ved de utallige antikke Statuer, som ere levnede os, kan der ikke opdages noget Spor af Forhugning.

Ligesom der nu i dette Fag gives en Methode, som er let at lære, og hvorved næsten Enhver, uden nogen Forbring af særdeles Talent, kan erhverve sig den Færdighed, noiagtig at efterdanne givne Former, saaledes kan man ogsaa tænke sig, at der maa gives en Methode, for at lære den Færdighed, noiagtigen og tydeligen af afdagne hvilkensomhelst Gjenstand, som haves for Die. Det anførte Exempel af Michel Angelo viser imidlertid, at simple Midler og Haandgreb, selv ved en meget udviklet Kunstdannelse, just ikke altid blive brugte, og alligevel ikke uden Skade kan undværes. Dengang kjendte man ikke den nu brugelige Overførelsesmethode fra Modellen til Stenen, og nu lære kun meget faa Overførelsesmaaden paa en Flade af de Gjenstande, som haves for Die; men det, som de fleste opnaae ved Tegneunderviisningen, er ikke stort andet, end et mosaik- eller brodeermønsteragtigt Copieren af et, allerede paa en Flade fremstillet Billede, overført paa en anden Flade. De fleste Følger af dette blotte Copieren, hvorved Anstufelsesønnen, istedetfor at udvikles, aldeles bliver undertrykket, er vist alt ofte blevet bemærket af Mange, og er i nærværende Veiledning meget træffende satte ud fra hinanden. Dannende Kunstnere, eller saadanne, som bruge Tegning ved deres Metier, vil nok arbejde sig igjennem paa een eller anden Maade, for at erhverve sig en vis Færdighed i Tegnekunsten; men Savnet af en grundig Elementar-Underviisning vil ikke aldeles kunne erstattes selv ved en betydelig kunstnerisk Uddannelse, og deels gjøre sig følelig ved tidsspildende Omveie, deels forraade sig ved virkelige Mangler i Fremstillingen af Lineamenterne.

Imidlertid er der stedsbleven sørget for en noiagtig Fremstilling af de givne Former, paa to Maader, nemlig: ved Ridseskolerne og ved Tegningen efter Gips paa Academiene. At begynde strax ved den første Underviisning med en frugtbringende og grundig Anvendelse af disse tvende Metoder, turde sikkert vise

fig som hensigtsvarende, saameget mere, da Lærlingerne ved en saadan Begyndelse, næsten legende og af sig selv erholde Kjen- skab til Perspektiven, som ellers synes dem saa vanskelig at opfatte.

Det turde ogsaa være paa Liden, at omtale endnu en anden Fordeel, som i det mindste middelbar kan opnaaes ved den her foreslaaede Underviisningsmethode. Dersom nemlig de, som vilde offre sig til de dannende Kunster, tidlig bleve gjort fortrolig med Principerne af den geometriske Tegnelære, saa kunde man maaskee vente, at Flere iblandt dem vilde føle sig foranledigede, at gribe til en anden Virksomhed, end den at male Staffeliébilleder; thi det synes, at der formedelt Kunststudstillinger og Kunstforeninger, samt det derved hos Publicummet vækkede, saa glædelige, Liebhaberier for Landskabs- og Genremalerier, et mere end forholdsmæssigt Antal af unge Mennesker blive førte hen til denne Løbebane, medens kun Saa lægge en Tilboielighed for Dagen, at bestemme sig for den tekniske Sculptur, saavel i Metal og Træ som i Steenarbejder, eller for det mere tekniske Malerie i det høiere Decorationsfag.

Lærer os ikke Oldtiden, saavel som den senere blomstrende Kunstperiode i Middelalderen, at Kunsten, dersom den slutter sig for- ædlende til det Nyttige, slaaer de dybeste Rodder, og at endog for Kunstnerne først derved sikkres en mere selvstændig Tilværelse i Staten.

Naar nu, efter Forfatterens vist fortræffelige Forslag, Elementar- Underviisningen i Tegnekunsten ogsaa for Lærgmanden skal begyndes paa en saadan Maade, at først Diet og Begrebet maa dannes, og Haanden blot skal følge disse; saa vilde maaskee selv lærde Anstalter, som glæde sig ved Philologernes Bestyrelse, ikke længere behøve at skamme sig ved en alvorligere Behandling af Tegne- kunsten i denne Betydning og under en saadan Forøvelse. Og

hvem veed, om en tilkommende Generation, hvem Uddannelsen af den hidtil forsonnte ædleste Sands er bleven til Deel som en Medgigt fra Skolen, ikke vilde føle sig besøiet, til at adskille sig fra dens nærmeste Forgængere paa en lignende Maade, som Grækerne fra de omkring boende Folkeslag.

Samborg, Juni 1836.

Chateauf.

Tegnekunsten, eller den Færdighed med Linier saaledes at kunne antyde Gjenstandenes Former, at Begreberne om disse derved kunne dannes paa en lettere, tydeligere og fuldstændigere Maade end ved Hjælp af Sproget, erholder bestandigt en større Vigtighed for ethvert dannet Menneske. Den er ei alene Grundvolden for mange Kunster og paa det nøieste sat i Forbindelse med flere af de Videnskaber, der meest have bidraget til Culturens Fremme, men den finder selv i det practiske Liv meget hyppig Anvendelse, og for mange Haandværksfag og Industriegrene er den endog aldeles uundværlig.

Fra denne Side betragtet, kan den henregnes til de Undervisningsgrene, som tilligemed de almindelige Skolekundskaber burde dyrkes paa den omhyggeligste Maade.

Som en Deel af Efterlignelsesdriften aabenbarer den sig allerede hos Barnet, der meget tidligt viser Ryst til at efterligne og selv at frembringe de meest iøiensaldende Former, og derved søger at tydeliggjøre sine Begreber paa en selvstændig Maade, medens vor nuværende Skrivekunsts abstracte Maade at udtrykke sig paa, meget sildigere kan finde Anvendelse.

Denne Erfaring turde ene være tilstrækkelig til at vække vor Interesse for hensigtsmæssigen at udvikle en saadan i Naturen begrundet Drift, selv om vi ikke vidste, hvormegent dens rigtige Anvendelse hos alle cultiverede Nationer, men især hos den gamle Verdens meest cultiverede Folk, hos Grækerne, har bidraget til den aandelige Udvikling. Den frifødte græske Ungdom erholdt, ved

Siden af de øvrige Kundskaber og Færdigheder, grundig Underviisning i Mathematik og Tegnekunst, og ingen kunde gjøre Fortdring paa Dannelse, som ikke var istand til, enhver efter sine intellectuelle Gæver, ligesaa godt med nogen Indsigt at bedømme de tegnende Kunstens Værker, som Musikkens og Poesiens Frembringelser. Kun derved lærte de at nyde og at agte tilbørligt hine Mesterværker, i hvis Levninger Efterverdenen har erholdt et svagt Begreb om den hidtil uopnaaede Høide, hvorpaa det græske Folk stod med Hensyn til de dannende Kunster.

Vistnok fattes det heller ikke i vor Tid paa Tegneunderviisning enten hjemme eller i Skolerne. Men denne Underviisning indskrænker sig fordetmeste til den saakaldte Frihaandstegning, hvorved der i Almindelighed copieres efter Fortegninger, uden mindste Hensyn til Tegnekunstens egentlige Formaal og Grundprinciper.

At Frihaandstegning, rigtig anvendt, øver Haanden og Øiet, er unægteligt, og den er derfor selv ved den almindelige Underviisning at anbefale; men Grundprinciperne burde læres iforveien. At gode Fortegninger kunne anvendes, især for deraf at lære, hvorledes dygtige Mestere have opfattet Naturen og fremstillet den i Billeder under forskjellige Behandlingsmaader, er ligesaa unægteligt; men efter Fortegninger alene kan der aldrig læres at tegne i Ordets egentlige Forstand.

Anvendelsen af disse Billeder, selv om de ere gode, gjør i Almindelighed mere Skade end Nytte ved Tegneunderviisningen, thi Eleven lærer af dem i det højeste at eftertegne eller efterskrive Formerne, saaledes som de staae paa Papirfladen, men aldrig at opfatte og gjengive dem saaledes, som de sees i Rummet, hvilket sidste dog er det sande Diemed, der ønskes opnaaet ved Frihaandstegninger.

Ved blot at copiere disse meer eller mindre gode Efterligninger, hvis Anskaffelse desforuden især ved Privatunderviisningen er meget

bekostelig, gjøres i ethvert Tilfælde en Omvei, som ikke alene er aldeles overflødig, men selv skadelig, idet man vilde naae Maalet i en meget kortere Tid og paa en meget mere tilfredsstillende Maade ved umiddelbart at tegne efter virkelige Gjenstande. Men dobbelt skadelige ere disse Fortegninger, naar de ere saa flette, som mange af de saakaldte Originaler, der endnu af enkelte Lærere og Lærerinder, især i Borgerstoler og Instituter, fremlægges til Copiering, og hvorved man ei veed, om man meest skal forundre sig over Formernes, Skyggernes og hele Behandlingsmaadens Urigtighed, eller over de valgte Gjenstandes Smagløshed.

For Exempels Skyld anføres her blot Landskaber, hvori Horizontlinien gaar nedad, hvori Vandet flyder op ad, kort hvori findes alle de Urimeligheder, som Hogarth i det bekjendte Titelfobber til Taylors Perspectiv saa lunefuldt har fremstillet.

Fra slige Forbilleder og slige Lærere, hvorved Tegneøvelserne ei tjene til andet, end til Diets, Demmekraftens og Smagens Fordærvelse, udgaar den uheldige Anskuelse, som findes udbredt selv blandt de Forstandigere, at Udvøvelsen af Tegnekunsten er en af de mange overflødige Netheder, hvormed Ungdommen skal brillere, og som sildigere henlægges, idet man beklager den i yngre Aar derpaa anvendte Tid. Og de have Ret, naar denne Kunst ikke læres paa en bedre Maade, og i anden Hensigt, end det hidtil i Almindelighed har været Tilfældet.

Resultatet af den sædvanlige Tegneunderviisning er for det meste, at Eleven efter mange Aars Dvøelse og med megen Bekostning ikke har lært andet, end mekanisk og uden al Indsigt at afcopiere og udskattere et Hoved, et Blomsterstykke, et Landskab eller deilige Billeder, som med al anvendt Flid meget ofte ere heel urigtigt tegnede og derfor give en usand og falsk Fremstilling af Naturen eller den givne Gjenstand. Slige Producter, der af mange Forældre sees opbevarede og beundrede som glædelige Beviser paa deres Børns omhyggelige Dannelse og formeentlige Talent, ere

imidlertid ligesaa ynkelige og nedslaaende for den mere Dannede, som et zjirligen skrevet Brev, der er fuldt af Feil. Man kunde blot more sig derover, naar man ikke maatte beklage Unyttigheden og Skadeligheden af deslige Arbeider, og naar det ikke var Pligt, alvorligen at gjøre opmaerkksom paa, hvad der i samme Tid kunde og burde have været lært.

Denne Goldhed og selv de her nævnte skadelige Følger, der ere uadskillelige fra den hidtil brugte Underviisningsmethode, og som have deres Grund deels i de almindelig udbredte vrangte Anskuelser af Tegnekunsten, deels i mange Læreres indskrænkede Begreber om, og Udygtighed til deres Kald, lader Savnet af en Methode, hvorved Tegnekunsten læres efter faste Grundsetninger og i det Siemed, at gjøre den baade hensigtsmæssigere og mere frugtbringende, blive dobbelt føleligt.

En saadan Methode vilde desuden vise sin gavnlige Indflydelse paa mere end een Maade. Tegnekunstens Udvøvelse fordrer, naar den behandles alvorligt, en Opmaerkksomhed i at betragte enhver Gjenstands ydre Former, og, naar man vil rigtigten gjengive dem, en vis Consequens i Fremgangsmaaden, hvoraf mange andre Kunststabsgrene, som beskæftige Ungdommen, ville drage Fordele, og Lærningen vilde, idet han erholder et Middel mere til at gjøre sig selv forstaaelig og til at forstaae andre, baade udryves af den afhængige og hjælpeløse Tilstand, hvori han i denne Henseende nu saa ofte befunder sig, og tillige ved at skjærpe sit Blik og sin Interesse for flere Gjenstande, aabne sig en ny Kilde til de skjønneste Nydelser.

Forinden den Methode fremsættes, hvorefter Begynderne i Tegnekunsten burde veiledes i Almindelighed, og hvilken enkelte dygtige Lærere til alle Tider have anvendt, tillader jeg mig at gjøre Læseren bekendt med den Underviisningsmethode, som følges i en offentlig Lærestiftelse, hvis Formaal det er, at give ikke blot vordende Kunstnere, men ogsaa Haandværkere og Enhver, som

ellers onfter det, Leilighed til at nyde grundig Underviisning i Tegning, nemlig i det kongelige Kunstacademiets lavere Skoler.

Endstjøndt der i denne Anstalt ikke gives Veiledning i alle de enkelte Grene af Tegnekunsten, som de forskjellige Fag udfordre, og stjøndt det endog vilde stride imod Academiets Formaal, at besfatte sig med de speciellere, især de tekniske Anvendelser af Tegnekunsten, som øves i andre offentlige Læreanstalter, saa kan man dog med Rette fordre, at Læremethoden her bør være saa hensigtsmæssig og fuldstændig som muligt, og at de almindeligt gjeldende Principer og den rigtige Anskuelse om denne Kunst derfra ville blive mere og mere udbredte.

Kunstacademiet, der kan ansees som Centralpunktet for Tegneunderviisningen i Danmark, vil saaledes frembyde Leilighed til at kunne sammenligne den der indførte Methode med den, som følges i andre Instituter og selv ved Privatunderviisning, og denne Sammenligning vil give en Norm, hvorefter det mere eller mindre Hensigtsmæssige i disse forskjellige Anstalters Fremgangsmaade kan bedømmes.

For at forebygge Misforstaaelse bemærkes imidlertid, at her, som ovenanført, kun tages Hensyn til den Grad af Tegnefærdighed, som kan erhverves i Academiets lavere Skoler, idet der i de følgende Linier aldeles ikke, eller i det højeste kun leilighedsvis vil være Tale om den høiere Anvendelse og Udøvelse af Tegnekunsten, saaledes som man i Almindelighed tager Betydningen af Ordet Kunst, men blot om Tegnekunsten, betragtet enten som Middel til at udtrykke visse Begreber, eller som Forskundska b, og i et lignende Forhold til de dannende Kunster, som Skrivekunsten staaer til Vidensflaberne.

Dette Forhold vil saameget lettere opfattes, naar man ved den i det Følgende udviklede Underviisningsgang drager en Parallel med den almindelige Sprogunderviisning, og blot tager det græske Ord „Graphem“, samt de derfra nedstammende Ord og Sammen-

fætninger i deres egentlige Betydning „at ridsse eller tegne,“ saaledes at der forstaaes ved Udtrykket **Gramma**, en Streg, et Legn; **Grammatik**, Tegnelære; **Orthographie**, Rigtigtegning; **Kalligraphie**, Reen- eller Skjæntegning o. s. v. Paa samme Maade kunde Ordet **Stylos** tages i dets materielle Betydning, som en Griffel eller Tegnepen, og Stiløvelserne vilde saaledes blive til Tegneøvelser baade i den lavere reelle og senere i den høiere ideelle Mening.

For at kunne give Underviisningen ved Academiet den muligste Grundighed, er der i samme indrettet en Elementarskole, som er fælleds for alle Begyndere. I denne Skole øves Haanden først ved at tegne saadanne Grundtræk (grammata), der ere enkelte nok til at kunne opfattes selv af de raaeste Begyndere og saa betydningsfulde, at de tydeligen gjenfindes selv i den største Formrigdom. Lærlingen begynder med, paa fri Haand at tegne rette og krumme Linier, at dele og sammensætte dem, og deraf at danne forskjellige Slags Vinkler, samt rettlinede, krum- og blandetlinede Planfigurer, forestillende Hovedmasserne af simple, Bærnet bekendte, Gjenstande. Disse første Øvelser foretages efter Tabeller^{*)} og Figurerne tegnes kun i Omrids, men saa bestemte, at Lærlingen alt fra Begyndelsen af vænnes til Reenhed i Formernes Fremstilling.

Efterat Lærlingen har erholdt en tilbørlig Sikkerhed i Haanden og Diet, og har vundet nogenlunde Færdighed i at efterligne disse simple Omrids, velledees han til, ved Hjælp af Lineal og

*) Disse Tabeller, som blot indeholde Omrids af geometriske og andre Planfigurer, maae ikke forveksles med de i det foregaaende omtalte og i mange Skoler endnu anvendte Fortegninger, bestaaende af hele Landskaber, Dyr- og Blomsterstykker og detslige.

Paafer at construere geometriske Elementarfigurer, f. Gr. Vinkler, Triangler, Quadrater, Mangelanter, Cirkler &c. for saaledes at lære strengt rigtigt at opløse de simpleste, planimetriske Opgaver, hvilke han allerede tidligere har behandlet paa fri Haand og efter Diemaal, men som han her lærer at kjende i deres fulde graphiske Nøiagtighed, en Nøiagtighed og Bestemthed i Formerne, hvilken han senere alletider bør stræbe efter at opnaae i sine Tegninger (Orthographie). Herved lærer han tillige paa en anstuelig Maade at erkjende de første geometriske Sandheder, som ere Grundvolben for al Tegning.

Opmærksomheden for de forskjellige Grundformer og deres Classification maa derefter vækkes, og dette opnaaes ved at gaae over til paa Papiret at construere Billeder af de simpleste, geometriske Legemer i Grundtegnning og Opstalt. Disse Legemer vises ham samtidigen i Træmodeller, hvorefter han senere kommer til at tegne. Lærlingen vil saaledes blive bekendt med hvad man forstaaer under tærningeformede, prismatiske, valseformede, pyramidalske, kugle- og kugeldannede Former &c., og han veiledes til at erkjende, at disse og lignende Grundformer forekomme i alle Natur- og Kunstfrembringelser under uendelig forskjellige Nuancer.

Disse saavel som de førstnævnte Constructioner foretages deels efter Tabeller, som indeholde Begyndelsesgrundene af den geometriske Tegnelære (Grammatik), deels efter selve Legemer, og dertil er den i den senere Tid anvendte Fremgangsmaade særdeles hensigtsmæssig og tidsbeparende, idet nemlig Læreren under Elevernes Paasyn og ledsaget med de nødvendige Forklaringer konstruerer slige Figurer med Kridt paa Skoletavlen, i en saa stor Maalestok, at enhver Lærling fra sin Plads kan see dem og derefter affætte dem i formindflet Maal i sin Tegnebog, hvilken Læreren efterseer og i fornøden Fald retter. Allerede ved dette første Skridt vil han vænnes til at anvende Opmærksomhed og Gftertanke ved Tegneøvelserne.

Saa snart han har gjenneemgaaet og forstaaet de forelagte Tabeller, samt erhyrvet sig den nødvendige Øvelse og Nøiagtighed i at construere sine Figurer efter de paa Tavlen tegnede Forbilleder, gaaer han over til, uden Hjelpeinstrumenter og blot efter Diemaal at afbilde de ovennævnte Træmodeller af geometriske Former, saaledes som han seer dem fra et fastsat Synspunkt, først enkelte, siden i Sammenstillinger, og han holdes nu til den samme Nøiagtighed i at opfatte og fremstille Legemernes perspectiviske Billeder paa fri Haand, som han før anvendte til strengt at afbilde deres geometriske Form ved Hjælp af Passer og Lineal.

Som Overgang til denne Øvelse, og for at give ham det første Begreb om Forforninger og om Størrelsernes tilshyneladende Forandringer under forandrede Stillinger*), anvendes Papflader af forskjellige regulære Former, hvilke tidligere, saalænge han endnu over sig i at tegne Planfigurer, kan benyttes i en lodret og med Dinene parallel Stilling, men som paa dette Trin fremsættes for ham til Aftegning i en eller anden vilkaarlig skraa Stilling, eller fremlægges i en aldeles horizontal Retning.

Naar hans Øie ved denne Øvelse efter virkelige Flader og geometriske Legemer tilstræffeligen er bleven skærpet til rigtigheden at see, eller at iagttage og gjengive paa Papiret Linierne Retning og indbyrdes Forhold, eller med andre Ord, naar Lærlingen er istand til at tegne et rigtigt Omrids af den givne Gjenstand, saa stiller han den i en bestemt Belysning, og angiver derefter Hovedmasserne af Lys og Skygge i sin Tegning. Herved vænnes han til at give Agt paa Aarsag og Virkning saavel med Hensyn til disse Legemers mere eller mindre stærkt oplyste Dele, som til Slag-

---

*) F. Ex. at en Cirkel kan komme til at see ud som en Oval.

skyggernes Form og Reflexionens Virkning paa de i Skygge liggende Dele.

Naar Lærlingen heri har opnaaet en vis Grad af Færdighed, gives ham Anviisning til at tegne lignende simple Gjenstande efter perspectiviske Regler. Herved lærer han, hvorledes Billedet af disse Gjenstande, som han nu alt med nogen Lethed kan tegne efter virkelige Legemer, skal konstrueres, naar det skulde tænkes seet fra et bestemt Synspunkt, og naar han ikke havde selve Gjenstanden for Øiet.

At han lige fra den første Begyndelse af bliver fortrolig med den rigtigste Fremstillingsmaade og de Hjælpemidler, som han i mere complicerede Forhold senere maa anvende, ifald han vil bringe det til en højere Grad i Tegnekunsten, er ei den eneste Fordeel, som han høster heraf; er han begavet med Kunstnertalent, da erholder han herved tillige Øvelse i, paa en sikkrere og friere Maade at behandle Gjenstandene, og i mere afværende Stillinger at lade Formerne fremtræde for sig.

Endelig gives i denne samme Skole Leilighed til at copiere gode Fortegninger af forskjellige Fag, saasom Clementer af Planter og andre Naturgjenstande, Ornament- og Figurtegning o. s. v., saavel i blotte Omrids som med Skygger. Derved vinder han et reent og smukt Foredrag og bliver bekjendt med den bedste Maade at bruge sit Tegnematerial paa (Kalligraphie). Disse Fortegninger vil han nu kunne copiere med et meget mere stærket Dye og mindre sløvst, end om man blot havde ladet ham eftertegne Billeder, uden at have gjort ham opmærksom paa selve Gjenstanden.

Naar han har aflagt saadanne Prøver paa sine Fremstridt, at han kan ansees som moden til at forlade den almindelige Elementarundervisning (der, som oven bemærket, er fælleds for

alle Læringer, gaaer han over til det af Tegnekunstens speciellere Fag, som vil være det mest passende for hans Bestemmelse*).

De simplere Grundformer udfolde sig nu efterhaanden for ham i den rigeste Afverling; saavel den geometriske som den perspectiviske Lineartegning frembyde de forskjelligste Combinationer, de friere Former erholde de fineste og meest characteriserende Nuancer, Lys og Skygge optræde for ham i de stærkeste Modsatninger, i de meest sammenmeltende Overgange; men da denne Mangfoldighed, der udvikler sig for hans Blik, altid lader sig føre tilbage til de Elementer, som han alt har tilegnet sig, saa vil han, ved at fastholde disse, med Sikkerhed kunne gaae frem uden enten at forvirres og overvældes, eller at tabe sig i en blind Copieren, der dræber enhver selvstændig Opfattelse, og forvandler Tegnekunsten til et dødt Efterfriverie.

Ved Academiet deles den speciellere Tegneundervisning sig i tre Hovedafdelinger.

Den første tager især Hensyn til Maleren og Billedhuggeren, og i denne dreier derfor hele Undervisningen sig om det menneskelige Legeme, der frembyder en saa stor Mangfoldighed af Former, at det alene er tilstrækkeligt til at opfylde en Kunstners hele Stræben.

I denne Afdelings nederste Klasse begyndes med at udføre først Omrids og siden skønnede Tegninger efter mindre og

*) Denne almindelige Elementarundervisning er i den senere Tid hentet til den nederste Klasse i det tekniske Institut, hvor de samme Principer følges, som i mange Aar ere bleve anvendte ved Academiets lavere Skoler, i hvilke Læringerne i Fremtiden kun vil blive optagne, naar de ved Prøven kan godtgjøre, at de grundigen have gennemgaaet disse allerførste Dvælseser, og erhvervet sig den nødvendige Færdighed i samme.

Lettere, enkelte Dele af det menneskelige Legeme, f. Ex. Hænder, Fødder ic. formede i Gips, og for at erholde Dvølse i Behandlingsmaaden copieres gode, skykkede Fortegninger af Hoveder, Hænder, Fødder o. s. v. efter de bedste Mesters Arbeider. I den følgende Glasfe fremstilles for Lærlingen større og mere sammensatte Dele af Menneskelegemet i Gipsafføbninger, der her tegnes med nøiagtig gjennemført Angivelse af Lys og Skygge. Foredraget, hvortil udførte Tegninger af hele Figurer her tjene til Forbilleder, bør nu vinde en større Frihed. Tillige tegnes her Omrids uden Skygge efter Gipsafføbninger af enkelte hele Figurer.

Bed at gaae over til den tredje Glasfe, hvor der udføres skykkede Tegninger eller Modeller i Leer efter Afføbninger af antike Statuer og Grupper, stilles Lærlingen paa et Punkt, hvor der alt kræves en selvstændig Opfattelse og Fremstilling, og hvor han nu skal begynde at anvende det hidtil strengt og stykkevis lærte, til at danne et friere Heelt.

Den anden Hovedafdeling omfatter Alt, hvad der hører til Architectens Dannelse, forsaavidt denne kan fremmes ved Dvølse i Tegning. Men da Tegnekunsten ei alene er ham vigtig som et Middel til ziirligen at udføre sine Projecter, men er ham tillige aldeles uundværlig, for at kunne udtrykke sig rigtigen og fuldstændigen over sit Materials tekniske Construction, saaledes at han kan gjøre Måsfernes Virkning anstuelig, og nøiagtigen angive det Heles, saavel som hver enkelt Deels Organisation, Sammenhæng og Dverensstemmelse i Plan, Gjennemsnit og Opstalt ic., saa begyndes her med de Grene af Tegnelæren, hvorved han erholder disse saa vigtige Forkundskaber for al architectonisk Tegning. I den første Glasfe fortsættes derfor den geometriske Tegnelære, som blev begyndt i Elementarskolen (Planigraphie og Stereographie), og derfra gaaes over til dens Anvendelse, deels paa Stereotomien, eller Læren om de geometriske Legemers Deling, Sammenføjning, Gjennem-

brydning, Overfladernes Udfoldning o. s. v., deels paa den almindelige Skyggelære, deels paa de til Bygningsfaget henhørende Constructionstegninger, saasom Steensnit, Muur- og Tommerforbindelser ic., alt efter dertil afsaaede Forbilleder og Dvelfesblade, samt Gips- og Træmodeller. Endelig øves i en særskilt Afdeling den perspectiviske Tegnelære i sit fulde Omfang, efter den dertil autoriserede Lærebog, og efter de, i Forbindelse dermed udarbejdede Fortegninger.

I den anden Klasse skal det hidtil lærte anvendes paa architectoniske Former og Forholde. Dvelfen i Tegning efter gode Afbildninger af classiske Værker benyttes ligesom i de andre Skoler, saavel for at give Foredraget den tilbørlige Rigtighed og Sikkerhed, som for at vænne Diet til Reenhed og Smag i Formerne. Tillige gives i en særskilt Afdeling af denne Klasse Veiledning i at sammensætte disse Former og Forhold saavel i horizontale som verticale Combinationer, og deraf at danne simple architectoniske Compositioner efter Opgave (Stiløvelser). Læringsen, der forlader denne Klasse, for i en høiere uden Veiledning at udføre egne Compositioner, staaer her omtrent paa samme Punct, som Frihaandskolens Læringsen, naar de træde over til Gipskolen og Modelskolen, forsaavidt som han nu her skal arbejde selvstændigere.

I den tredie Hovedafdeling øves tilkommende Kunstnere og Haandværkere, som ville erhverve Færdighed i Tegning efter Gjenstande af Dyr- og Planteriget, mere i den Hensigt at anvende disse Former til Forzjiringer, end for Gjenstandenes egen Skyld. De udgjøre derfor, hvad Stof de end behandle, ligesom et forenende Led inellem Maleren og Billedhuggeren paa den ene, og Bygmesteren paa den anden Side; dog slutte de sig nærmest til den Sidste.

Med Hensyn til Methoden følges samme Grundsætninger, som i den første Afdeling; Valget af Forbillederne er derimod

forskjelligt. I nederste Glasſe tegnes først Omrids efter flade Ornamente og Plantedele, afftøbte i Gips, og Foredraget dannes ved at copiere gode Fortegninger af Forziringsfaget; senere udføres ſkyggede Tegninger efter lignende og vanffeligere Gipsornamente ſamt andre Gjenſtande af Decorationsfaget i Basrelief. Som Forberedelse til den følgende Glasſe tegnes efter ſkjøntformede Kar og andre ſimple runde Gjenſtande.

I den anden Glasſe beſtaaer Forbillederne af fritſtaaende Gipsafføbninger efter Gjenſtande af Ornamentfaget, af Dyr- og Planteriget, Baſer, Gandelabre, architectoniſke Fragmenter, ſamt andre Kunſtproducter, ſom maatte synes paſſende.

Her fordres tillige ved Tegningerne efter diſe Gjenſtande en ſtreng og nøiagtig Gjennemførelſe af Lys og Skygge, og Lærlingen øves i at tegne efter folgeværdige Exempler af Formers og Ornamenters Anvendelſe paa Gjenſtande, henhørende til forſkjellige Profeſſioner, hvortil Smag udfordres.

I en ſærſkilt Afdeling af denne Glasſe gives der Veiledning i at modellere efter lignende til Ornamentfaget henhørende Gjenſtande, ſaavelſom efter enkelte Dele af det menneffelige Legeme, ſaaſom Hænder, Fødder, Hoveder, Maſker o. deſl.

Har Lærlingen med Nytte gennemgaaet de hidtil omtalte Layer Skoler og tilegnet ſig det, ſom kan læres i diſe, ſaa fordrer hans videre Uddannelse, iſær derſom han af Naturen er helbdigt begavet, at der fremdeles gives ham en ſikker, men friere Veiledning til ſelvſtændig Udvikling, og dertil frembydes Leilighed i Academiets høiere Skoler, hvis Virkſomhed, ſom ovenanført, ligger udenfor diſe Blades Synskreds og deſaarſag her ikke videre omtales.

Alle Academiets Lærlinger gaae imidlertid ikke over i de høiere Skoler; men alligevel ville de, som blive staaende her, ved denne forberedende Underviisning have bragt det til en saadan Dygtighed i Tegning, at de i hvilken som helst Stilling i Livet vil høste Nytte deraf, og Academiet bidrager saaledes allerede ved sine lavere Skoler uendelig meget til Udbredelsen af en grundigere Indsigt i Tegne-kunstens Væsen, som ved de derfra udgaaende Lærlinger bliver for-plantet i det borgerlige Liv. Academiets Indflydelse bliver imidlertid endnu større igjennem dets ældre Elever, hvoraf mange ere Tegne-lærere saavel i Privathuse som ved offentlige Læreanstalter.

Men ikke alene i Kunstacademiet, hvorfra siden dets første Begyndelse dygtige Tegnere ere udgaaede, ogsaa i de nyere Lære-anstalter, hvor Tegning dyrkes efter en forbedret Methode, dannes Elever, som ville lære at betragte Tegnekunsten fra et almeengavnligt Synspunkt. Saaledes vil det om føie Tid ikke mangle paa Tegnelærere, af hvem det kan ventes og fordres, at de ikke blot mere eller mindre godt kunne lade efterligne en given Fortegning, men at de selv kunne tegne i dette Ord's egentlige Betydning, eller idetmindste at de besidde de nødvendige Egenskaber for at kunne vejlede Lærlingen efter en grundig og rigtig Methode.

Vilde det imidlertid endog være urimeligt, paa de Steder, hvor andre Kunstfagsgrene ere Hovedsagen, at forlange en saadan Fuldstændighed og Grundighed i Tegneunderviisningen, som ved Kunstacademiet; saa vilde der i enhver Skole, hvor Tegning dyrkes, og selv ved den private Underviisning dog kunne følges en lig-nende Methode, som den her fremsatte, der med største Kethed overalt kunde indføres, saasnart man blot har duelige Lærere, som følge de i det foregaaende fremsatte og ved Academiet anvendte Principer.

Den ilde forstaaede Virtuositet, som den, paa mange Steder endnu brugelige, Tegneunderviisning gaaer ud paa, vilde saaledes

snart bortfalde af sig selv, og den Lid og Fliid, som spildes ved Udførelsen af de ovenomtalte Billeder, vilde kunde anvendes til at erhverve en Færdighed og Lethed i at bestemme visse Begreber ved Hjælp af Tegning der, hvor selv den nøiagtigste Forklaring, eller den største Øvelse i den skriftlige Behandling er utilstrækkelig.

Uden at indlade mig i det Enkelte af Fremgangsmaaden, som skal anvendes ved hver enkelt Skole, bemærkes blot i Almindelighed, at Gjenstandene og Forbillederne, hvorefter der i disse Skoler tegnes, maae være correcte og afpassede efter Anstaltens specielle Bestemmelse, og at dette, foruden Lærerens Duellighed og hans Kundskab til Elevernes Lær, er i hvert Tilfælde en Hovedbetingelse. Hvor dette endnu ikke er Tilfældet, bør der stræbes efter, at enhver af disse Skoler virker med saa liden Tidsspilde som muligt til sit særegne, enten technische eller andet Diemed ved Tegning, paa samme Maade som Academiet virker til Smagsdannelse og Sands for Kunst i Almindelighed.

Saaledes ville disse Skoler, og selv den henstgtsmæssige Privatunderviisning i Forening med Kunstacademiet frembringe en Fuldstændighed i deres Samvirken, som ved en enkelt Læreanstalt, om den end var nok saa omfattende, paa ingen Maade vilde kunne iværksættes.

Efter saaledes at have fremstillet, i hvilken Aand Tegneunderviisningen deels alt behandles, deels burde behandles ved offentlige Læreanstalter, vil de følgende Blade give Antydninger, hvorledes de samme Principer kunne anvendes ved Privatanstalter og selv ved Højskoleunderviisningen.

For at opnaae det af det foregaaende fremlysende Diemed, burde Eleverne i alle Anstalter, hvor der gives Underviisning i Tegning, selv Pige-skolerne ei undtagne, og lige

ledes ved al privat Underviisning, begynde paa samme Maade som i Academiets Elementarskole, nemlig med at gjøre sig bekendt med de første Begreber om geometriske Former, og med Maaden at fremstille dem, enten saaledes som de sees fra et givet Standpunkt (perspectivisk), eller saaledes som deres Billede vilde vise sig paa en Flade, naar fra ethvert af Legemets Punkter fældedes en Perpendikel ned paa Tegnefladen (geometrisk), og øve sig i at tegne dem efter begge Maader.

Den første af disse Maader, den perspectiviske, giver et anstueligt malerisk Billede af Gjenstanden, og er altsaa høist vigtig for enhver tilkommende Kunstner og Dilettant i Tegne- eller Malerkunsten; den anden derimod, den geometriske, som tjener til nøie at bestemme Gjenstandenes Form og Størrelse efter virkeligt eller formindsket Maal, er høist nødvendig, saa ofte en Gjenstand skal udføres efter Tegning, eller tegnes efter Opmaalning, og derfor især anvendelig ved al Slags civil- og militair-Maschin- og Skibsbygnings-tegning o. s. v., samt for alle de Haandværker og Industriegrene, hvortil Tegning udfordres.

Kundskab til disse geometriske Former, og Grundprinciperne om den ene eller den anden af de nævnte Fremstillingsmaader ere i samme Forhold Grundvolden til al rigtig Tegning, som Regnekunsten og Elementargeometrien ere Grundvolden til al nøiagtig Behandling af Tal- og Månstørrelser og alle præcise Videnskaber *).

---

*) Den mathematiske Udvikling af disse Grundprinciper gives i deres hele Omfang og med deres mangfoldige Anvendelser i den Videnskab, som er bekendt under Navn af den beskrivende Geometrie (Géométrie descriptive), hvoraf vi have en meget fuldstændig dansk Bearbejdelse i Hr. Capitain v. Kellners Værk over samme (2 Dele med tilhørende Atlas). Det er ikke Stedet her nøiere at omtale denne høist interessante, systematiske Behandlingsmaade af den strengere, mathematisk-rigtige Tegnekunst, som hos os hidtil blot foredrages og øves i den militaire Høiskole saavel som i den polytechniske Lærekunst, og hvoraf med Liden vil høstes megen Nytte, naar

I Drengeskoler og især i Haandværkskoler bør den geometriske Tegning fortrinshviis dyrkes, og Anvendelserne deraf maae, som i det foregaaende er antydet, indrettes til Gavn for Bedkommendes tilkommende Bestemmelse, saaledes at enhver Haandværker især lærer det, som tilkommer hans eget Fag, og at hans Tid ikke bliver spildt ved overfladig almindelig Øvelse i Tegning.

For at veilede Lærlingerne i Almindelighed til Frihaandstegning, burde ligeledes i Hovedsagen den Fremgangsmaade følges, som er angivet ved den nævnte Elementarskole.

Lod man Eleverne, umiddelbart efter at have erhvervet sig hine geometriske Elementarbegreber, først tegne efter regulære Planfigurer, og gav man dem tillige aldeles bestemte Forklaringer og Definitioner af de Figurer, som fordres; saa vilde der slet ikke kunne tegnes andre, end netop de forlangte Figurer, med mindre man vilde fragaae de fastsatte Betingelser. Naar man f. Ex. giver Barnet Begrebet af et **Quadrat**, og viser, at det er en **retlinet, firkantet Figur**, med **ligestore Sider** og **ligestore Vinkler**; saa maa den efter en saadan Opgave tegnede Figur absolut blive til et **Quadrat**, naar Barnet kan drage lige Streger, tegne dem ligestore og sætte dem vinkelret ovenpaa hinanden. Det samme vilde blive Tilfældet med alle andre regulære Figurer og deres Sammensætninger. Forlanger man f. Ex. et **Quadrat**, med en **ligesidet Triangel umiddelbar ovenpaa samme**, og et **lidet Quadrat i Midten** af det større, saa tegner Barnet et **Huus** med Tag og Vindue aldeles rigtig og regulær, og man vil saaledes, ved at anvende uendelig mange Combinationer af bestemte Former og Begreber, kunne

---

denne Disciplin er mere almindelig udbredt, end hidtil har været Tilfælde. Den nævnes her blot, for at gjøre dem opmærksom derpaa, som ved Hjælp af samme vilde trænge bybere ind i Tegnevidenskaben.

lede Barket til, i Forhold til sine Gvner, rigtigten at tegne Planfigurer efter Dietat og aldeles uden Forskrifter. Herved vil man tillige have Leilighed til at vise, hvad f. Ex. en Diagonal er, og etymologiskt at forklare, hvorfor man kalder denne Linie saaledes, og senere anvende den samme, Diet og Forstanden opvækkende Fremgangsmaade ved Definitionen af Rectangler, Parallelogrammer, Triangler, Rhomber, Trapezer, regulære Polygoner, Cirkler med de derved forekommende Linier m. m., og saaledes efterhaanden henlede Barket til den Erkjendelse af Grundformerne, som jeg ved de i Aaret 1836 udgivne Grundtræk af Tegnekunsten har stræbt at rodfæste.

Derpaa burde der tegnes efter regulære Papflader i forskjel- lige Stillinger, og senere efter Modeller af Pap eller deslige, som Eleverne meget let selv kunne forfærdige, og som have Formen af Læringer, Pyramider, Cylindere og andre regulære Legemer.

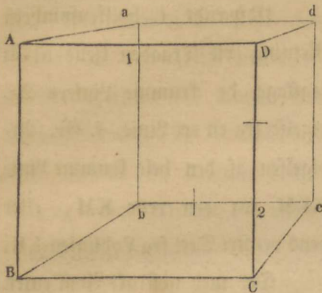
Fordrede man endelig ved disse Dvelfer den størst mulige Nøiagtighed i Omridsene af Liniernes og Fladernes Retning, Størrelse og indbyrdes Forhold; saa vilde allerede herved være vundet meget fremfor ved den sædvanlige Fremgangsmaade.

Ved at tegne efter disse Legemer maa først og fremmest sørges for, at enhver Gjenstand stilles i en passende, især ikke for kort Afstand fra Diet, og fuldkommen lige for samme; smaae Gjenstande hentmod en Alen, større tre til fire Gange saa langt fra Diet, som selve Gjenstanden er stor. Tillige maa enhver Stilling undgaaes, hvorved man er nødsaget til at dreie Hovedet for at oversee baade Papiret og den givne Gjenstand; thi en uforandret Stilling af Diet imod Gjenstanden er en uforsvigelig Betingelse for at kunne frembringe et rigtigt Billede paa Papiret.

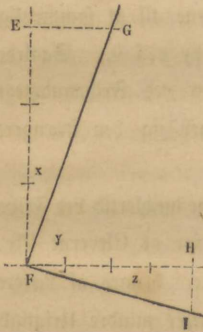
I Begyndelsen kan, ved at tegne efter Legemer, bruges nogle Hjælpemidler, for saa meget lettere at kunne see, hvorledes Linier- nes Retning og Forhold skulle gjengives paa Tegnefladen. Til dette Diemed kan man lade forfærdige af Staaltraad nogle Skeletter

af de simpleste, geometriske Legemer, hvorved kun deres Kanter ere angivne. Et, f. Ex. Skelettet af en Terning saaledes stillet, at

dets forreste Dvadrat ABCD staaer lige for Beskueren, og det altsaa maa tegnes som et geometrisk Dvadrat uden Forkortning; saa ville Punkterne 1 og 2, hvor Siderne af det bageste Dvadrat abcd overføres Siderne af det forreste, betydeligen lette Veien til at tegne saavel dette for-

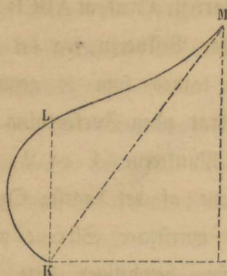

mindskede bageste Dvadrat, som Terningens forkortede Sideflader DCed *z*. Senere og med ugenemstgigtige Legemer forfølges disse Overføringslinier blot i Tanke eller med Hjælpelinier, hvor- til en Traad med en Vægt kan anvendes som Lod. Dette Lod vil deels tjene til at iagttage de

Puncter, som ligge lodret over hinanden, deels til at bemærke Liniernes større eller mindre Afvigelse fra den lodrette Stilling. Et, f. Ex. ved en Lodlinie EF igjennem et givet Punct F, vilde let findes, om Afvigelsen EG af den fraa Linie FG fra den lodrette, er $\frac{1}{3}$ af Høiden EF, eller mere eller mindre. Ligesom Punctet G tjener til at bestemme dens Afstand eller Ubladning fra E, og derfor kaldes et Ubladningspunct, saaledes kunde ogsaa Vinkelen *x* iagttages, for at bestemme Retningen FG, og derfor kaldes en Afvigelsesvinkel.

En retvinklet Linie igjennem Loddet vil angive Retningen af en horizontal Linie, og denne sidste vil tillige tjene til at iagttage Liniernes Afvigelse fra den vandrette Stilling. Saaledes vil den horisontale FH hjælpe til at bestemme FI, hvortil ligeledes Sagt-

tagelsen af Vinkelen z kunde benyttes, medens Vinkelen y ogsaa kunde anvendes ved Bestemmelsen af FG o. s. v.

Udspændt i hvilken som helst Retning vil Traaden tjene til at iagttage de krumme Liniers Afvigelse fra en ret Linie, s. Ex. Afvigelsen af den hele krumme Linie KLM fra den rette KM , eller dens venstre Deel fra Lodlinien LK .

Det med udstrakt Arm enten lodret eller vandret holdte Blyant vil tjene til at sammenligne de forskellige Forhold af Høider, Breder o. s. v. Saaledes vil ved skarp Anvendelse af Diemalet selv ved Frihaandstegninger kunne opnaaes en Præcision, der nærmer sig den strengere geometriske og perspectiviske Tegning.

Alle disse og lignende Redskaber maae imidlertid ved Frihaandstegning kun meget sparsomt anvendes, før at Eleverne ikke skulle blive afhængige af dem, og de maae mere bruges af Læreren for at overbevise Eleven om den større eller mindre Rigtighed af hans Diemaal, end tjene Læreren som Hjælp til at opfatte de givne Retninger, Størrelser og Forhold.

Efterat have erholdt et reent og nøiagtigt Omrids af Legemet, kan Angivelsen af de belyste og skyggede Dele af Gjenstandene og deres nærmeste Omgivelser foretages, for derved at øve Elevens Blik for det afværende Spil af Lys og Skygge. Dog bør Contourerne først tegnes saa rigtigt, som man kan forlange det, og Schattering maa kun tillades de Elever, som udmærke sig ved de rene og nøiagtigste Omrids. Overhovedet burde ved den almindelige Underviisning, og især i Haandværksskolerne lægges mere Vægt paa Lineartegning (d. v. s. Tegning i blotte Omrids uden Skygge), end paa Udførelsen af skyggede Tegninger, da ved den første haade Formerne og Begreberne noksom og med mindre

Tidsanvendelse kan bestemmes, end ved den anden Maade, der mere egner sig for tilkommende Kunstnere og Dilletanter.

Med Hensyn til Schattering maa imidlertid bemærkes, at den Glæde, at tegne efter virkelige Gjenstande og derved selv at frembringe Billeder, hos mange Børn langt overveier den, at afsopiere andre Billeder, og at Lysten til at skabe nye Billeder selv lader dem glemme at schattere dem. Men desuagtet findes der mange Andre, som kun alt for gjerne schattere deres Tegninger, for at frembringe saameget mere levende Billeder. Disse vil enhver Lærer vide at behandle saaledes, at de ikke altfor meget blive trættede ved blotte Omrids; men ogsaa ved Schatteringen vil han vide at gjøre dem opmærksomme paa Grundene og paa en rigtig Opfatning af Skyggerne, Reflexerne o. s. v., kort, han vil behandle Lysets og Skyggens Afbildning med samme Alvor, som Formernes Fremstilling ved Lineartegning.

Ved at gaae over til mere sammensatte Former, hvori Grundformerne af de geometriske Legemer gjenfindes, kan der vælges Gjenstande, som Lærlingerne ere bekendte med, og som svare til deres Faaetevne og Tilbøielighed, f. Ex. en firkantet Kasse eller Kiste, en Bog o. s. v. istedetfor en Terning; en rund Kiste, et Glas istedetfor Cylindren og Keglen o. s. v., og senere større Gjenstande, Møbler, Kar, Planter, Dyr, Mennesker og alle mulige Natur- og Kunstproducter.

Ved Høusinformation kan endog de hernævnte og lignende Gjenstande træde istedetfor de i Skoler nødvendige Modeller, og saaledes bortfalder enhver Bekostning for Tegneapparater og Forbilleder, forudsat at Læreren ved Naad og Hjælp veed at gjøre dem undværlige.

Alle mindre Gjenstande maae saameget muligt tegnes i naturlig Størrelse, idet man her saa meget bedre kan gjøre Rede for hver enkelt Deel, og det senere er meget let at tegne formindskede Billeder, naar man forstaaer at tegne dem i det Store.

Ved Valget af Gjenstandene maa foruden en passende Form og Størrelse, ogsaa tages Hensyn til, at de formedelst deres, med Hensigtsmæssigheden forenede Skjønhed, kan bidrage til at danne Lærlingens Smag og Følelse for samme, og at de, især i Begyndelsen, ere saa bestemte og regulære som muligt, fordi Tællene da ville blive mere iøienfaldende (saavel for Lærlingene som for den muligen ikke selv noksom øvede Lærer), end ved mindre bestemte og en hastig Forandring underkastede Gjenstande. Saaledes ere letvisnelige Plantedele, Blomster og deslige mindre skikkede til Tegneøvelse for de første Begyndere, end de ovennævnte uforanderlig faste Gjenstande. Skulde hine Gjenstande imidlertid ønskes anvendte ved Underviisningen, saa burde det skee, naar Lærlingen alt har erhvervet en vis Færdighed i at opfatte Formerne, og i ethvert Tilfælde behandles med samme Nøiagtighed, som alle andre Former; ellers kunde Lærlingen let vænne sig til en vis Routine, som behandler Gjenstandens Afbildning med en Slags Vilkaarlighed paa Sandhedens Beføstning, og derved lægges hos den tilkommende Kunstner Grunden til at blive incorrect og Manerist, medens Ikkkunstneren derved aldrig faaer Begreb om et rigtigt tegnet Billede. Gjøres Lærlingen derimod noie opmærksom paa Gjenstandenes ydre Form og Beskaffenhed, fastholder han noie de ved det valgte Synspunct betingede Retninger af Linier med Hensyn til Horisonten &c. og holdes han endelig til en følgeret Gjennemførelse af Skyggerne med stadigt Hensyn til den valgte Belysning; saa vil han vænnes til Bestemthed, Præcision og Consequents, og han vil saaledes lidt efter lidt sættes istand til, om ikke aand- og smagfuldt at opfatte, saa dog idetmindste tro og rigtigt at see, og nøiagtigen at eftertegne enhver Gjenstand, som forekommer ham.

Selv efter Hufommelsen vil han kunne tegne, og dertil er det gavnligt, strax i Begyndelsen at vænne ham ved Hjælp af simple Gjenstande, ved hvilke han maa gjøres opmærksom paa Tællene og Inconsequentserne med Hensyn til det valgte Synspunct, samt Gjenstandenes Stilling og

Form, og at lade ham sammenligne sine Grindringsbilleder med lignende Gjenstande i Naturen. Forener Lærlingen endelig Aand og Sprog med de øvrige nødvendige Egenstaber; saa ville hans Arbejder bære Præg af sande Kunstproducter.

Bliwer Tegnekunsten dyrket paa den Maade, som der i det foregaaende er givet Anthydninger til, og som af enhver duelig og forstandig Lærer vil blive modificeret efter Lærlingens Alder, Kjon, Tær, Evne og andre givne Omstændigheder, saa vil vist Enhver igiennem sit hele Liv erkjende Gavnligheden af denne i Ungdommen erhvervede Færdighed. Den vil komme ham til Nytte, hvad enten han vil fastholde sine egne Ideer og gjøre dem tydelige for sig selv i et let udkastet Billede, eller han paa Rejser, ved Gjennemlæsning af Bærker, ved Synet af en eller anden, nye Ideer opvækkende, Gjenstand vil notere sig et og andet; og saaledes vil han være istand til at bevare en levende Grindring i Billedet af en Gjenstand. Den vil hjælpe ham til at gjøre sig forstaaelig, ifald han attraaer at lade udføre noget efter sit eget Ønske og saaledes antyde sin Mening for andre; den vil lette ham at forstaae og med Indsigt bedømme en fremlagt Tegning til et Møbel, en Maskine, en Bygning eller deslige, kort, andres Ideer over Gjenstande, som bedst lade sig bestemme og tydeliggjøre ved Hjælp af Tegning. Endelig om han med mere udviklet Sands for det Sande, Store og Skønne i en høiere Grad vil nyde de dannende Kunstens Mesterværker og selve Naturens mindste og største Frembringelser, saa vil den ved Tegnekunstens Udøvelse erhvervede Sikkerhed og Færdighed i at see og lagttage, fremstille alle hans Omgivelser for ham i et rigtigere Lys, og han vil nyde dem med mere Forstand og Bevidsthed. — Lignende Exempler af Tegnekunstens almindel-

lige Nytte kunde anføres i det uendelige, og saaledes vil vist Ingen nægte dens høist gavnlige Indflydelse paa det hele borgerlige Liv.

Naar den saaledes erhvervede Grad af Færdighed i Tegnekunsten har en væsentlig Nytte for enhver Dannet i Almindelighed, saa maa denne Forberedelse være saameget mere frugtbringende for den tilkommende Kunstner.

Men ligesaa uafgjort som det kan være, om den Discipel, som nys har forladt en Latinskole, vil blive en udmærket Lærd, ligesaa uvist er det, om det høiere Kunstnerkald derfor findes hos Lærlingen, fordi han har erhvervet sig nogen Færdighed i Tegning. Begge kunne blive udmærkede, isald Naturen har begavet dem med de nødvendige Anlæg; men for at blive det tilgavn, maa de være udrustede med gode Skolekundskaber, og disse vilde komme til Nytte, selv om Unglingen bestemte sig til at vorde Haandværker, Fabrikant eller deslige.

Der hersker rigtignok endnu hos Mange en vis Fordom, ifølge hvilken allerede de ansees for Kunstnere, eller i al Fald for udkaarne Talenter, som kunne nogenlunde copiere og som vise Lyft til at haandtere med Farver. Efter dette Raisonnement burde ogsaa Enhver, der kunde skrive nogenledes orthographiskt, være eller idetmindste kunne blive en Digter eller Skribent. En af Grundene, som vedligeholder denne Fordom, er, at Underviisningsmetoden i de almindelige Skolekundskaber og selv i nogle Kunstfærdigheder, f. Ex. Behandlingen af musikalske Instrumenter, alt længe har været grundigere og mere systematisk end i Tegnekunsten, og at der nu selv ved den blotte Dilletantisme fordres meget mere baade af Lærerne og af Lærlingerne i hine Tid, end i dette, hvori gode og grundige Lærere hidtil ikke have været saa hyppige;

thi der gives vist neppe nogen anden Disciplin, i hvilken det beviislig Falske ikke alenes taales, men selv endnu fremlægges til Efterligning, saaledes som det er Tilfælde i flere større eller mindre Skoler og Instituter, samt paa mange Steder ved den private Tegneundervisning.

Desværre bestyrkes mange unge Mennesker kun altfor ofte i denne vrang Mening om deres Kunstnerkald af deres Forældre og ved andre velmenende, men ukyndige Personers Uttringer; og ikke sjældent blive de deels derved, deels ved egne letfærdige Anskuelser af deres tilkommende Levevei, forledet til at søge deres Lykke paa en Bane, som de aldrig burde betræde, og som i deres modnere Alder kun gjør dem til ulykkelige Mennesker, medens de i hvilket-somhelst andet Fag kunde være blevne nyttige Medlemmer af Borgersamfundet. — Ikke alene stæde de dem selv, men ogsaa den Kunst, som de utilbørligen dyrke, og nedværdige den ved deres Frembringelser ofte under den laveste Haandtering. Vilde de derimod anvende deres indbildte Kunstnergaver til en eller anden Profession eller Industriegreen, hvorved den ovenomtalte Lyst til Tegning, Malning og selv Modellering kan finde Anvendelse, kunde de maaskee have deres Producter til en Fuldkommenhed, som bringer Haandværket i nært Slægtskab med den egentlige Kunst, og derved selv gavne denne. Thi naar det er vist, at den sande høiere Kunst alene paa de Steder og i de Tider levende kan fremtræde i Livet, og kun der frodig blomstre og nyde den fortjente Agtelse, hvor Kunst og Haandværk, ledet af videnskabelig Dannelse, gaae Haand i Haand, og hvor den almindelige Cultur er bragt til den Grad af Udvikling, at selve Folket erkjender, at det hører høiere Mandskræfter til at frembringe egentlige og fuldendte Kunstværker, og at disse Mandskræfter kun sjældent findes og vanskeligen uddannes; saa kan og maa Enhver, der mener det

ørligt med Kunsten, selv med underordnede Kræfter, bidrage til, at Nationen opnaaer den nævnte Grad af Dannelse, uden hvilken selv de meest udmærkede Kunstpræstationer vilde være tabt for den.

Med ovennævnte Fordom staaer som oftest en anden lignende i Forbindelse, den nemlig, at den Tid og Anstrængelse, som Forkundskabernes Erhvervelse udfordrer, ja disse Kundskaaber selv, vilde quæle Talentet og standse Geniets friere Sving. Dette er imidlertid ligesaa latterligt, som om man vilde paaftaae, at en Musikus hindredes i sine Phantaster, fordi han i sin Ungdom har maattet lære Fingersætningen, Taktinddelingen og Generalbasen.

Disse, ligesom hine, tidligen erhvervede Forkundskaber ere tværtimod Midler til med desto større Lethed, Sikkerhed og Grundighed at overlade sig til Geniets Flugt, isald man, udrustet med de nødvendige Naturgaver, virkelig kan blive Kunstner; og de bør netop i dette Tilfælde læres og øves saa tidligt som muligt, fordi i den modnere Ungdom og Manddomsalder, hvor Phantastien skaber sig en større Virkekreds, hine Forkundskabers Erhvervelse synes tør og kjedelig. Den talentfulde Kunstner vil, ved tidligen at gjøres fortrolig med dem, vænnes til Correcthed, og senere anvende de saaledes vundne Færdigheder med samme Lethed, som ethvert dannet Menneske nu uden Vanskelighed skriver orthographiskt og grammatikalskt rigtigt, medens mange, som ikke have nydt den nuværende bedre Opdragelse, aldrig meer kunne indhente denne i deres Ungdom forsømte Green af deres Dannelse; og deres Værker, om de end ere nok saa geniale, ville altid savne den grammatikalske Rigtighed, som den bedre opdragte udøver, uden næsten selv at vide det.

Og hvor taknemmelig bør ei den mindre begavede være, for det Lys og den Støttestav, som ved rigtige Forkundskaber gives ham? Ved stadig Flid, ved stindig Anvendelse af disse Hjælpe-midler vil han sættes i Stand til at præstere noget, som fortjener

at agtes, og som Lærer vil han kunne lede mangt et Talent paa sikker Vei.

Men selv uden at ville blive Kunstner eller Tegnelærer vil Enhver, foruden de Fordele, som han i sit eget Fag kan drage deraf, derved erholde en sikker Maalestok til, efter Fortjeneste at vurdere, om ikke den høiere poetiske Værd af et egentligt Kunstværk, saa dog i det mindste Rigtigheden og Sandheden i Fremstillingen af mange saakaldte Kunstproducter, og derved bidrage til, at Meningerne om slige Arbeiders Fortrinlighed eller Maadelighed selv udenfor Kunstnerfamfundet og den mindre Kreds af Sagkyndige, blive jo længer jo mere overeensstemmende, og at Producter, som vrimle af Elementarfeil, og som, uden at besidde høiere Egenstaber, der kunde opveie disse Feil, desuagtet iblandt de Ukjendte ofte endnu gjælde for Mesterværker, ikke længer ville eller kunne komme i Betragtning, naar der tales om Kunstværker. Paa denne Maade vil ogsaa han i Forening med dygtige Kunstnere i de forskjellige Fag og den oplyste Deel af Nationen virke til selve Kunstens og Dannelsens Fremme.

Er det saaledes viist og erkjendt, at Tegnekunsten, taget i ovennævnte Betydning, mere eller mindre kan læres af Enhver, som er begavet med sunde Organer, og at den, rigtigt lært og hensigtsmæssigt anvendt, er til alvindeligt og væsentlig Gavn i Livet; saa tør vi haabe, at den mere end hidtil vil tiltrække sig de Mænds Opmærksomhed, til hvem Ungdommens Dannelselse er betroet, og at man om føie Tid vil behandle denne Underviisningsgreen med samme Alvor og Grundighed, hvormed man alt længe har behandlet de øvrige Skolekundskaber.

Tegnekunsten vil saaledes, — man betragte den enten blot som nyttig Færdighed for det daglige Liv, eller som Rettskrivning og Grammatik for det høiere, ikke for alle tilgængelige, Kunstprog, — jo længere jo mere blive en vigtig Gjenstand ved Opdragelsen af ethvert dannet Menneske, og som Følge deraf vil en nøie

Kundskab til dens Grundprinciper være en ufravigelig Betingelse for alle dem, som enten i Lærefaget eller ved egen Udoøvelse af de tegnende Kunster finde deres Beskjæftigelse.

Som Grund til dette Haab er det glædeligt at kunne anføre, at en bedre end den almindelig anvendte Underviisningsmethode allerede i flere Læreanstalter her i Byen, saavel som i enkelte Provindsstæder ved Hjælp af dygtige Lærere ikke alene er bragt i Gang, men at ogsaa det Hensigtsmæssige deraf paa mange Steder er bleven erkjendt.

A. Bräuers Bedømmelse af nærværende Skrift.

I Maret 1836 udkom i D'Err. Berthes og Bessers Bog-handling i Hamborg et lidet Skrift om Tegneunderviisningen, efter det Danske af Herr Professor G. F. Gutsch, med et Forord af Herr Chateaneuf. Dette Skrift indeholder i dets første Affnit saa meget, som fortjener Opmærksomhed, at det syntes mig Umagen værd, at bringe det ved en i det Enkelte gaaende Bedømmelse til Tegnelærernes nærmere Kjendskab.

Allerede i Fortalen yttes af Herr Chateaneuf, „at der hidtil ved Nidseskolerne og ved at tegne efter Gibs paa Academierne, er virket meest for en større Udbredelse af den Færdighed, formedelt Tegning noiagtigen at fremstille Gjenstandene.“ Denne Paastand er ligesaa sand, som den dermed i Forbindelse staaende: at ved en grundig Methode, og især derved, at mange af dem, som vilde offre sig for Kunsten, ved dygtig at øves i geometrisk Tegning fra Grundridsene til Opstalterne og omvendt, maaskee vilde have fundet sig foranledigede til at uddanne sig i forskjellige nyttige Kunstgrene, for technisk Sculptur i Metal, Træ og Steen, eller for technisk Maleri i det høiere Decorationsfag, istedetfor at de fleste af dem blot henholde sig til at male Staffeliébilleder. Men dertil turde efter min Formening, foruden den af Herr Chateaneuf omtalte Grundighed i Underviisningen, ikke alene udfordres den meest gennemførte Anvendelse af geometrisk Grund- og Opstalttegning; men Underviisningsgangen maatte være en saadan, at Kærlingens Opmærksomhed allerede rettes paa den hele Natur og Kunst, at han bliver gjort bekjendt med de vigtigste Fremstillingsmaader formedelt Tegning; og at endelig den, som bestemmer sig for

Kunsten, desforuden erholder Leilighed til at lære at kjende Værkstederne for de meest forskjelligartede tekniske Kunstfag, samt Tegnekunstens Anvendelse paa Tektonik og Arkitektonik.

Kun da, paaستااer Herr Chateaneuf meget rigtig, naar Tegning saaledes mere har opnaaet Værdien af en grundig Underviisning, vilde lærde Anstalter eller de, samme bestyrende Philologer, finde sig foranledigede til at arbejde hen paa en alvorligere Fremgangsmaade ved Tegning i disse Anstalter. Ja jeg vilde endog paaستااer, at, naar Tegneunderviisningen er bleven til det, som den skal, nemlig et almindeligt Dannelsesmiddel for Beskuelser, ogsaa tilkommende Philologer vilde blive nødsagede selv at gjøre sig grundig bekendt med Tegning, fordi de, i det Tilfælde, at de forestaae et Gymnasium, bør ogsaa kunne bedømme det, hvad der præstere i denne Underviisningsgren, og, dersom denne Bedømmelse ikke skal bestaae af overfladige Talemaader, selv maae være Sagkyndige.

Herr Chateaneuf forstkrer: at Tegning efter Naturen, og den dermed forbundne geometriske Grund- og Opstalttegning, hvilke han synes at forstaae under Præstationerne af Rideskolerne samt af Gips-tegning paa Academiene, og hvilken han seer indlemmet ved Herr Profesør Hetsch i Elementarunderviisningen til Ungdommens almindelige Dannelse, er den egentlige sikre Wei til forstandig Tegning, hvorved først Diet samt Begrebet, og blot ledet af disse, Haanden skulde dannes.

Ogsaa vi ere fuldkommen enige deri, at Tegning efter Gips er meget frugtbringende; kun tænke vi paa Tegning efter Modeller *) i en fremskribende Folge fra dette Lettere til det Vanskeligere, d. v. s. fra den simple Terning til simple runde Former, fra simple runde Former til sammensatte runde Legemer (f. Ex. Former af

*) Thi under Tegning efter Gips paa Academiene forstaaes dog egentlig mere at tegne efter Antikker, altsaa især efter Byster og Statuer.

Kar, Frugter o. s. v.). Ogsaa her er den dermed forbundne Tegning af Grundrids og Opstalt en Betingelse for Grundigheden, kun derved kan opnaaes en forstandig Tegneøvelse.

Dertil hører nødvendigviis ogsaa en grundig Underviisning i den frie Opfatning, hvilket igjen ikke fuldstændig kan opnaaes uden Billedning i at gjøre Udcast, og en Underviisningsgang, som maa have Characteren af Alsidighed, almindelig Brugbarhed og Anvendelighed, saaledes at alle Slags Former, eller den hele tektoniske, arkitektoniske, vegetabiliske og animaliske Formverden fremføres for Læringsen i den bedste Fremstillingsmaade. Kun saaledes henvendes Læringsens Anskuelse paa den hele Natur og Kunst*), kun i dette Tilfælde kan hin Underviisningsgang blive almindelig; thi den vil da gaae ud paa det Hele, og vil kunne anbefales som nyttig, dannende og opvækkende for Enhver, og derfor kunne henregnes til den almindelige Skoleunderviisning. Ved en saadan Underviisning, som omfatter det Elementaire af Naturens og Kunstens hele Formrigdom, bliver det saameget lettere muligt, at afvise enhver eenfaldig Hensynstagen til denne eller hine kunstneriske Erhvervsgeener. Jo større Forraadet af de mangfoldigste Former er, jo lettere kan læres ved dem den sande Maade, frit at opfatte og udkaste dem, og gediegne Fortegninger erholde ogsaa især ved deres Bærdie, at der ved dem bedst kan læres den frie Opfatning, samt den dermed forbundne eller dertil førende frie, og det Hele overfkuende Maade, at udkaste Tegningerne paa. En anden Fordeel af gode Fortegninger, nemlig at de befordre Smagsdannelsen og ere meget lærerige med Hensyn til de fordeelagtigste Fremstillingsmaader, er langt mere anerkjendt.

*) Jeg haaber ikke at blive misforstaaet, naar jeg kræver en saadan Almindelighed af Tegneunderviisningen, forsaavidt den skal være Skoleunderviisning og almindeligt Dannelsesmiddel; thi det forstaaer sig af sig selv, at den alligevel maa holdes indenfor Grænserne af det Elementaire.

Legneren maa ikke alene uddannes ved Underviisning, men ogsaa allerede fra Barnsbeen af paa en Maade opdrages. Dertil udfordres ikke blot Underviisning, men ogsaa Veiledning og opvækkende Omgivelser. Den bestuende Erkjendelseserne hos Barnet kan nemlig allerede i den tidligste Ungdom, allerede i de første Aar, ved at lege, bygge og mangen anden Slags Veiledning, bringes til en barnlig Virksomhed med Hensyn til Tegning. At bygge, at lege med Byggeklodse paa en forstandig, hverken alt for letfindig og efterabende, eller alt for gammelflog, eller barnagtig efter Fulbendelsen higende Maade, men i en alvorlig, virkelig barnlig, og saaledes ægte Kunst aandende Retning, er et af de vigtigste Beskæftigelses- og Dannelses-Midler til Udviklingen af en rigtig Anskuelse, og af Sandsen for den tegnende Kunst.

Hertil hører endvidere Legen med Billeder og Tegninger (Billedbøger), hvilke, naar de skal tjene til at vænne Diet til Sandseliggjørelsen af forskellige Anskuelsemaader, og til at ansjøre det til Opfatning af Hovedformerne og de mere underordnede Former, maa være indrettede saaledes, at Barnet under sine Lege og ved en stille Anskuelse bliver grebet af Fremstillingens Sandhed, og erholder et vaagent Die derfor. I det Hele vil alt Slags Legetoi, hvorved Barnets Forestilling og Opfatning af det Plastiske, og dets forskellige Anskuelser efter dets forandrede Stilling til Diet bliver levendegjort, kunne tjene til et Dannelsesmiddel.

Erfaringen lærer os, at Børn, som saaledes ere blevne veiledede, i deres ottende Aar ikke alene kunne tegne geometriske Grundtegninger og Opstalter efter Legemer, men ogsaa kunne opfatte ved Naturgenstande de forfortede Dele i deres rigtige Forhold til de uforfortede; hvorimod det ofte kostede megen og stor Umage at bibringe Børne hine Fremstillingsmaader.

Vi ere derfor enige med Herr Chateauf, naar han siger: „At begynde strax ved den første Underviisning med den følgerige

og grundige Anvendelse af disse tvende Metoder (Ridsning og Tegning efter Gibbs) turde sikkert vise sig som hensigtsvarende, saameget mere, da Lærlingerne efter en saadan Begyndelse næsten legende og af sig selv erholde nogen Kjendskab til Perspective, som ellers synes dem saa vanskeligt at opfatte."

Diet burde altsaa tidlig dannes, og formedelst Veiledning og Omgivelserne lidt efter lidt vindes og opdrages for alle hine Ansættelser, saavel for geometriske som perspectiviske Fremstillinger og Begreber, idet en alt for sildig Begyndelse, eller en Forsømmelse af den nødvendige Øvelse, lader selv Mænd, som gjøre Kunsten til deres Kald, ikke mere opnaae den Lethed og Sikkerhed, som de vilde have erhvervet, dersom de ikke havde savnet hiin Veiledning og Omgivelse. Har Kunstneren manglet en grundig almindelig Tegneunderviisning, eller overhovedet begyndt alt for sildig, saa har han dog sikkert tabt megen Tid ved de nødvendige Forøvelser.

Angaaende Ridsningen, saa forstaaer man derunder ikke blot den geometriske Grund- og Opstalttegnung med Passer og Lineal, men overhovedet Færdigheden i at tegne med disse Instrumenter og efter saadanne mønsterværdige Fortegninger, ved hvilke Tegnerens Sands for Omhyggelighed og Reenhed i Behandlingen af det Hele, for Stiinhed og Bestemthed i Linierne, samt for Noiagtighed i Maalene og Inddelingerne end ydermere bliver vækket.

Sandsynligviis stemmer Herr Chateaufneuf overeens med os deri, naar vi sige: at selv i den laveste Tegneklassse (nemlig den Afdeling af Tegneunderviisningen, som gives i den offentlige Elementarskole), naar Eleverne der have gennemgaaet en Deel Frihaands-Tegning efter de paa Tavlen foretegnede Gjenstande, eller efter store opstillede Fortegninger (naturligviis under den for en saadan Elementarklasse nødvendige Begrændsning), maatte erholde en til denne Afdeling passende Underviisning i Ridsning, altsaa i Tegning med Passer og Lineal, Constructioner af geometriske Figurer, og Tegning

af hensigtsmæssig dertil valgte geometriske Former. Dette vil især derfor blive meget nyttigt, fordi saa mange unge Mennesker fra Elementarskolen gaae over til Haandværket, hvor de ikke kan undvære den Sands for Skarphed og Nøiagtighed, saaledes som den uddannes formedelst Midsningen.

De af Herr Professor Hetsch udtalte Ansuelser af den almindelige Tegneunderviisning, ere heelt igjennem af en sund og dygtig Natur, Sagen er opfattet med Aand, og den hele Fremstilling gjør et opvækkende og oplivende Indtryk; saa meget mere, da den forberende almindelige Tegneunderviisning hidtil intetsteds har staaet saa klart og træffende for Diet som her. Mig i det mindste er Intet lignende forekommet. Underviisningen i den af Forfatteren omtalte Elementarskole synes i det Hele at være meget godt begrundet, og vi ansee det af denne Grund for rigtig, at meddele i sit fulde Omfang netop den Deel af Skriftet, som vedkommer det Elementaire, og som vi derefter nærmere vil bedømme.

[Nu meddeler Herr Bräuer Skriftets første Deel ordret fra Pag. 9 til Pag. 18, og derefter giver han et kort Udtog af den Underviisningsgang og de Dvælses, som foretages saavel i Elementarklasserne, som i de øvrige lavere Skoler i Kunstacademiet, saaledes som det er angivet fra Pag. 18 til Pag. 31, og hvorved han fremfører nogle smaa Bemærkninger med Hensyn til Udtrykkenes Uthydelighed, ved hvilke han ikke veed om Skylden ligger i Originalen eller i Oversættelsen, og hvilke, for saavidt de fandtes grundede, ere tagne til Folge. Ligeledes ønsker han, at Skriftet, for bedre at forstaaes, burde være ledsaget med nogle Figurer, hvilket sidste deels er skeet ved nærværende Udgave, deels bliver overflødig ved Anvendelsen af de senere udgivne og i det følgende anførte Elementarværker over Tegnekunsten. Derefter yttre han endvidere:]

Naar Herr Professor Hetsch i sit Skrift Pag. 12 anbefaler Opmærksomhed i at betragte enhver Gjenstands ydre Former, som en nødvendig Fordring ved Tegnekunstens Udøvelse; saa ville vi slutte deraf, at han ogsaa lægger Vægt paa den rigtige Opfatning samt paa Overblikket af det Hele, og af det meest Giendommelige ved en sammensat Forms Hovedomrids eller Udkast; men ellers fremtræder dette intetsteds i hans hele Plan.

Et Bink, som meget fortjener at paaagtes, gives derved, at Academiets nederste Classe burde være en Prøve- eller Mønster-skole for den almindelige Tegneunderviisning. Maatte dog dette Exempel efterlignes overalt, hvor der er Academier.

I Forfatterens Anmærkning Pag. 14 siges: „Disse Tabeller, som indeholde blotte Omrids af geometriske Planfigurer, maa ikke forverles med de i det Foregaaende omtalte Fortegninger.“ Men hvad er vel Tabellerne andet end Fortegninger, isærdeleshed her ved den første Dvelse, hvor de tjene til Efterligning paa fri Haand? Ogsaa her paastrængte sig det Dnske, at det maatte have behaget Forfatteren, at tydeliggjøre sin Mening ved Tilgivten af en saadan Tabel. Ved denne Leilighed, og fordi der ivres kun altfor hyppig, uden rigtig Sagkundskab, imod al Anvendelse af Fortegninger, finde vi os foranledigede til at vedføie Noget angaaende den nyttige, saavel som den skadelige Brug af Fortegninger.

Først og fremmest maa vi fastsætte, at en Fortegning altid maa være et virkelig belærende Blad. En saadan har kun da sand Værdi, naar den er indrettet til, at der efter den, isølge en bestemt Underviisningsgang, kan foretages een eller anden Dvelse, som fremmer Lærlingens Anskuelse. En Tegning, som ikke har dette Diemed, er ingen Fortegning, og en Lærer, som fremlægger en saadan for sine Elever, miskjender aldeles, hvad han skylder Lærlingen. Rigtignok er det meget beqvemt for Læreren at give flige Tegninger i Elevernes Hænder, og at overlade til dem, at lægge dem ved Siden af sig og at efterligne dem, saa godt, som

det lader sig gjøre. Ketter han derefter endnu det, som Lærlingen har gjort urigtig, saa troer han, at have præsteret Alt, hvad man kan forlange af ham. Men kan en saadan Underviisning virkelig kaldes gavnlig, og kan den ansees som et almindeligt Dannelses-middel? Fortjener den ikke med al Føie den Vebredelse, at have banet Veien for en uforstandig Copieren.

Med en saa uforstandig Brug af Fortegningerne maa imidlertid ikke forverles deres rigtige Anvendelse. Denne synes os at bestaae i, at Læringerne derved blive dueliggjorte i den frie Opfatning, som behøves for at lære at tegne efter Naturen. Dertil er det særdeles gavnligt, naar Fortegninger i en stor Maalestof opstilles for Læringerne, eller tegnes af Læreren paa Skoletavlen, for at flere Elever paa eengang kan tegne derefter. Slige Fortegninger træde da allerede forsaavidt istedetfor en Naturgjenstand, fordi Lærlingens Blik derved vannes til, at see lige ud og i det Fjerne, og fordi han derved tillige kan øves, at overføre større Fortegninger i det Mindre. Dette forbereder Lærlingen til Tegning efter Naturen, og gjør ham skicket dertil. Slige Fortegninger bør uidentvisl først blot bestaae af Planfigurer. Fuldendte Former eller Figurer, som indeholde en legemlig Dybde, eller frem- og tilbagetrædende Dele, kan blot anvendes under den Betingelse, at Oberliniernes Opfatning derved bliver Hovedøiemedet; thi egentlig kan Kjendskabet til Forkortninger kun erhyves ved selve Legemer, og den perspectiviske Aftegning først læres ved at tegne efter disse, samt øves med Nytte, saaledes at Lærlingen arbejder med Forstand. Endelig kan det ikke omtvovles, at den kunstnerisk-sikre Opfatning, eller Maaden at gjøre Udkaft, kun kan læres og øves ved Hjælp af Fortegninger; thi Diet maa først øves ved Figurer, som ere tegnede paa en ret Flade, forinden det med Nytte kan ledes til den vanskeligere Tegning efter Naturen, hvorved alle Puncter maa betragtes, som liggende i en og samme ret Flade. Dertil hører mere Styrke og Sikkerhed i Diet end til hiint, folgelig er Brugen af Fortegninger uundværlig,

paa Grund af en sikker Trinfølge fra det Lettere til det Vanskeligere. Directeuren for Academiet i Düsseldorf, W. Schadow, siger ogsaa: „Giv Drengen det allerede af Andre Abstraherede, d. v. s. en Fortegning.“ Ved Figurer, som alt fremstille en legemlig Dybde eller Forkortning, bliver Diet allerede derfor irriteret, fordi den naturlige Fremstilling af Forholdene er geometrisk. Diet maa altsaa først øves, saa at sigte opdrages til, ved en Gjenstand, som i Naturen fremstiller sig perspectivisk, at opfatte alle Puncter saaledes, som om det var en Planfigur, hvis samtlige Puncter ligge i Billedsladen.

Deraf fremstaaer den Grundsætning, at man, forinden man tegner efter Naturen, først lader tegne Planfigurer, altsaa ved organiske Legemer kun Profiler og deres Omridse, ved Forkortninger ligeledes kun Oberlinien, dersom nemlig Alt skal skee med Forstand. Derved maa endnu betænkes, at Opfatningen af Oberlinien, Sikkerheden af Totalopfatningen, Rigtigheden af Overblikket, ere høist væsentlige Øvelser ved den frie Opfatning, hvortil Fortegninger ere uundværlige, saavel som Hjælpemidler for Læreren, som til Veiledning for Lærlingen. Erfaringen lærer, at der udfordres en større Sikkerhed i Opfatningen, ved at gjengive Naturgjenstande, d. v. s. rigtig at aftage Puncternes Forhold ved en Naturgjenstand, ligesom fra en Flade, og at overføre dem i samme Forhold paa Billedsladen. Det rette Tidspunct, at lade tegne efter Naturen, er vist det, naar Lærlingen har erhvervet sig den nødvendige Sikkerhed i Opfatningen efter Fortegninger, som ere blevne opstillede for ham i det Store, og som altsaa maatte overføres fra det Større til det Mindre*), hvilket jo for det meste forekommer ved at tegne efter Naturen.

Opstillingen af en stor Fortegning opvækker, retter Blikket opad og i det Fjerne. Man gjøre blot en Prøve, foretagne Noget paa Skoletavlen, og lade Lærlingen holde et Tegnebrædt eller en

*) Dog maa herved ikke oversees, at Lærlingen skal udføre sin Tegning ogsaa i større Maalestok end sædvanlig, da dette er langt mere frugtbringende.

meget stærk Papflade paa Skjodet, samt lægge den skraat, som en Pult, imod Skolebordet, saa vil man strax indsee, at dette er den alene rigtige Stilling *), som henviser paa Tegning efter Naturen. Man vil derved snart erkende Forkasteligheden af den sædvanlige Maade, at have et Blad eller en Tegnebog horizontalt liggende paa Bordet. Endnu skadeligere er det, naar Fortegningen endog ligger ved Siden deraf. Dersom ogsaa den hurtigere Oversigt, det lettere Frem- og Tilbagestuen fra Fortegningen til Aftegningen, kun er mulig paa denne Maade, saa er dette sidste dog her aldeles at forkaste, som en Stilling, der træder forhindrende i veien for den frie Opfatning og den dermed nøie forbundne Tegning efter Naturen. Hovedfordelen ved den pultlignende Stilling af Lærlingens Tegning er: at han, efter at have opfattet en Deel af Fortegningen, uden meget at sænke Hovedet, kan strax eftertegne det Opfattede, og lige-
saa hurtig have sit Blik til en Sammenligning af sin Eftertegning med Forbilledet. Rigtignok maa der da ikke tegnes i en Bog, men paa et Blad. Forinden dette kan skee paa et Tegnebrædt, er en Mappe at anbefale, hvis ene Klapp bestaaer af meget stærkt Pap, medens den anden har Tykkelsen af en sædvanlig Bogklapp. Forbindelsen af begge Klapper kan være af Lærred, saaledes at den tynde Klapp, under Mappens Afbenyttelse til Tegning, kan slaaes over paa den anden. Paa den indre Side af den stærke Klapp be-
fæstes Tegnepapiret paa alle fire Hjørner med smaa Oblater, saaledes, at Bladet med dets øverste Kant rækker til Klappens øverste Kant, fordi man naturligviis kun kan tegne paa Mappens øverste større Halvdeel. Rigtignok maa da Skolebænkene ikke være fastgjorte saa nær ved Skolebordet, som sædvanlig; men da disse ved Skrivningen igjen maa være nærmere, og Bænken ligeledes maa være fast forbunden med Skolebordet, saa maatte der anbringes

*) Herved kan Lærlingen heller ikke holde sit Blad skævt eller dreie det, hvilket ofte forekommer.

en Indretning, ved hvilken Bænkbrædtet kunde flydes frem og tilbage*).

Sluttelig anbefale vi endnu engang dette indholdsricke og tidsvarende Skrift, af hvilket vi kun have fremhævet og lagt Vægt paa det, som angaaer den almindelige Tegneunderviisning, ogsaa paa Grund af de dygtige og forstandige Anstuelser, som ere udtalte i dets anden Halvdeel.

Fortegnelse

over

nogle ved Tegneunderviisningen anvendelige Elementarværker og Fortegninger, hvilke, ligesom de dertil nødvendige Apparater, kan erholdes paa efternævnte Steder:

Tegnebog i progressivt System i 6 Hefter, udarbejdet under Professorets Hetsch's Vejledning af E. A. Winstrup, Architect. Hos Bing & Søn.

Grundtræk af Tegnekunsten, til Brug ved Elementarunderviisningen, af Hetsch, 25 Folioblade med Text. I den Gyldenbalske Boghandling.

Det samme, med tydsk Forklaring. I den Gyldenbalske Boghandling, samt hos Berthes og Besser i Hamborg.

Samling af Elementarstudier efter antike Kar og Ornamente, af J. D. Petersen, Constructions-Assistent i Søetaten og Lærer ved Kunstacademiet. 16 Blade i stort Folio. Hos Udgiveren, Haregade Nr. 9 i Nyboder.

Begyndelsesgrunde af den geometriske Tegnelære, af Hetsch og Urstin, Professorer ved Kunstacademiet, 48 Foliotegninger med Text. I den Gyldenbalske Boghandling.

Fortegninger for Haandværkere, samlede og udgivne af Hetsch, 72 Blade i stort Folio, med dansk og tydsk Forklaring. I den Gyldenbalske Boghandling.

*) Allerbedst var det, naar der ved enhver større Skole, ligesom der nu hos os findes Gymnastiksale, i Fremtiden ogsaa fandtes Lys og vel indrettede, samt med de fornødne Forbilleder og Apparater forsynede Tegnesale.

- Afbildninger af Guldsmedarbejder, udførte og udgivne af Dalhoff, Hofguldsmed og Lærer ved Kunstacademiet. 6 Blade i stort Folio. Hos Udgiveren, Abdegade Nr. 272.
- Fortegninger til Brug ved Underviisning i Haandværkstegning, udgivne af Directionen for de maasmannske Søndagskoler.
- 1ste Hefte, indeholdende Fortegninger for Hjulmænd og Vognfabrikanter, udarbejdet af J. Petersen, Skibbygmestersvend i Sættaten, Lærer ved Kunstacademiet. 9 Blade i Folio med tilhørende Beskrivelse. Hos Reitzel.
- 2det Hefte, indeholdende Fortegninger for Kleinsmede, udarbejdet af J. Petersen. 12 Blade i Folio med Beskrivelse. Hos Reitzel.
- Udvalgte Partier af Gitteret paa runde Taarn, tegnede og stukne af J. D. Petersen, Constructions-Assistent ic. Hos Udgiveren, Haregade Nr. 9.
- Veiledning til Perspektivens Studium og Anvendelse, af Hetsch. Et Bind i Octav med 118 Træsnit og en Kobbertavle.
- Det samme paa Tydsk. Begge i den Gyldendalske Boghandling.
- Linearperspektiven, anvendt paa Malerkonsten, af Professor C. W. Eckersberg, 11 Blade i Folio, med Text. Hos Reitzel.
- Dvælsesblade i Perspektivtegning, 12 Folioblade. I den Gyldendalske Boghandling.
- Jerntraadstæletter af simple geometriske Legemer. Hos Blifkenslager Irgens, Skindergade Nr. 20—21.
- Byggeklodse og Træmodeller til Eftertegning. Hos A. C. Olsen, Snekermester og Tegnelærer ved Kunstacademiet, Ny Abdegade Nr. 315.
- Leerfar og Vaser efter antike græske og andre Former, i den kongelige Porcelainsfabrik.
- Et Udvalg af Gipsafstøbninger, efter antike Ornamente og andre passende Gjenstande. Hos Mad. Antonetti, Østergade Nr. 13.

